

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Ukázka z větší sbírky humoristických znělek.

Od —n—.

Hudba taneční.

■ z té hudby bálové — taneční
Krásná jednoduchost zmizela,
Zraky skladatelů zastřela
Honba po efektech bezkoneční.
K tanci hudba cestou jde zpáteční,
Ba, kam dříve ani nesměla,
Někdy zabloudí do kostela,
Někdy zní co trubice váleční.
Kde se efekt nový povyskytne,
Druh druhému tak ho závidí,
Sám že v skladbě vlastní se ho chytne.
Tak se komponistův vkus již spletl,
V hudbu že se míchat nestydí
Pískot, zvonky, páru, flašinetl.

Zpěvčí ukrutníci.

■ Bolem tichým srdce mi krvácí,
Slyším-li jak z mýlných návodů
Hlasu svého božskou lahodu
Marně kazí z nových škol zpěváci,
Místo zpěvu hlučně se burácí
Sobě a svým hlasům na škodu
Rozumných nešetří důvodů,
Avšak osud nedbalost jim splácí,
Místo umělců jsou věčně žáci
A kde jiní touží ku předu,
Jím se hlasu vytrvalost ztrácí,
Jejich zpěv pouhou se stane práci
Zpívají bez moudrých ohledů,
Až jim hlasu život dokrvácí.

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Nelibozvuké intervally (dissonance).

Jakožto protiva libozvuků považovati se mohou intervally neliboznějící čili dissonanci.

K těmto náleží všechny ty, které náš cit více neb méně nemile znepokojují, jako: zmenšená terce, malá a zvětšená kvinta, všechny septimy a nony i jich převraty.

U pokračování jsou dissonanci na jistý pravidelný sestup obmezené, aby nás upokojily.

Jakmile dissonanci nastoupí, tu náš cit v jakémsi nepokojí se nachází, nejlépe zase se utiší, pohyjuje-li se dissonanci stupmo dolů a nebo je-li tato dissonanci chromaticky povýšený tón, tu dojdeme ukojení kráčí-li jako citlivý tón o půl tónu výše. K lepšímu porozumění a objasnění poslouží, uvedeme-li několik příkladů o pokračování a rozvodu dissonanci příklady; ty ale myslíme sobě z tóniny C a v taktu rovném (sudém), intervally poznamenajíce jenom číslicemi.

A. Nachází-li se dissonanci nahoře:

5 3		7 3		9 8		♯5 6		♯9 10
h c		g c		c —		g —		c —

B. Příklady, nachází-li se dissonanci dole:

2 6		4 6		♯6 8
f e		f e		as g. *)

Odchýlení se od tohoto pravidla a přirozeného pokračování dissonanci podléhá zvláštním úmyslům a ohledům skladatele. Tak na př. k yůli lepšímu vyznačení taktních částí se začasť stává, že dissonanci se přímo

*) Samo sebou se rozumí, jak se to děje s dissonanci v této tónině, tak též se to stává ve všech ostatních. Cvičí-li se učen podobnými úlohami v rozličných tóninách, radno, by se užívalo kromě číslic také not.

nerozvede, ale před svým rozvedem učiní dříve dolů tercový, kvartový neb kvintový skok, načež teprv očekávaný tón k rozvedení dissonancí následuje, na př.

9 5 8		7 5 6		7 4 6
c —		d —		d —

Nicméně takovéto zacházení s dissonancí náleží k výminkám.

Podobně k výminkám i náleží, přichází-li příprava neb rozvod dissonancí v jiném hlase, nežli dissonancí sama.

Jestliže se vrchní neb spodní tón intervallu má považovat za dissonanci, přijde na to, náleží-li on k původním neb odvozeným intervallům, tak na př. v následujících dissonujících intervallech

es d		f e		hes a
cis d		h c		c f

jsou horní tóny es, f, hes nelibozvuky, poněvadž terce, kvinta a septima platí co původní intervally. Naproti tomu u intervallů

cis d		h c		c f
es d		f e		hes a

držíme dolní tóny es, f, hes, zase za dissonanci, jak na jich sestupování a rozvodu spatřujeme, anť to jsou intervally převratem odvozené.

Tak též u nony, jakožto původním intervallu, představuje hořejší tón (nona sama) dissonanci a její základní tón (bass), jak ve svém libovolném pohybování a znásobování osvědčuje, platí za konsonanci.

Z násobování dissonancí v akordech neb ve tří- a čtyřhlasní skladbě se neděje podle zásad harmonických.

Aby se příliš odporná dissonanci stala našemu sluchu přístupnější a snesitelnější, užívá se jí s přípravou t. j. hledí se k tomu, aby byl tento neliboznějící tón v předcházejícím souzvuku co konsonanci a to v témž samém hlase obsažen.

Přípravu dissonancí ukazují následující příklady:

1 0		9 8		8		7 6		3		2 6		atd.
h		c —		c		d —		f		f e*)		

Jenom mírných dissonancí se bezpřípravně užívá; jako máme malou kvintu na VII. stupni v dur, na II. a VII. st. v moll-škále, malou septimu v dur- i moll-škále na V. st. (dominantní), malou septimu na VII. st. v dur nebo zmenšenou na VII. st. v moll-škále a jich převraty.

Ostatně mají také volného nástupu všechny průchodní dissonanci.

*) Oblouček jest zevnější znamení připravené dissonancí a zvláště značí, by se následující stejnojmenný tón neuhodil, ale nepřetrženě s předešlým spojil. Oblouček, jenž stejnojmenné noty spojuje, nazván jest ligaturou neb spojkou.

Nejenom v harmonickém, ale i také v rytmickém ohledu zasluhují dissonancí zvláštní pozornosti, — jelikož ony nejlépe působí, sejdou-li se s lěžkou dobou taktu a stane-li se v následující lehké době jich přirozený rozvod neb splnutí v konsonanci. *)

Střídání libozvuku s nelibozvuky činí skladbu více zajímavou, půvabnou a dodává jí více živosti, — než kdyby stávalo jenom pouhých konsonancí.

Pozornost na se vábí, zvláště ale rozvedení dissonancí, ježto vždy s jakousi touhou očekáváme. Dissonancí buďto svým nástupem neb rozvedem nemálo napomáhá k dosažení zajímavých a překvapujících účinků a výrazů. Živého ponaučení o tom docházíme, buďto pozorným hraním a posloucháním, neb analysováním skladeb genialních skladatelů.

S obzvláštním vkusem a zajímavostí dovedli S. Bach, Beethoven, Mendelssohn, Chopin, Schumann a j. dissonujících souzvuků a intervallů upotřebiti. Jakých účinků nadažívání dissonancí způsobuje, ukazují symfonická díla — a skladby pro piano od Liszta.

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává *Adolf Pozděna.*

(Pokračování.)

Druhý velmi krásný příklad nápěvu jest polonéz od 3. května r. 1791 (konstituční). Je také jen osmitaktový. Jiný znamenitý je polonéz „Kosciuszkův“ aneb „S Bohem“ od r. 1792. Nápěv téhož polonézu je už více roztáhlý, neb sestává z dvou period osmitaktových, kdežto se první díl hned z počátku dvakrát po sobě opětuje.

Dlužno zmíniti se též o polonézu „Oginského“ neb o „Labutím zpěvu“ od r. 1792 (Rozdělení Polska). Je to polonéz, jenž největší objem má; neboť jest sestaven nejen z dvou period osmitaktových, nýbrž je mu přidáno trio také se šestnácti takty. Není to vlastně píseň národní, neb nemá žádných slov. Jelikož ale znamenitou roli v dějích Polských hraje, nemohl jsem nápěv ten přejíti. Polonéz Oginského nalezne každý pod prvním číslem mezi jeho dvanácti polonézy. Pan Albert *Sowinski* vydal také tyto tři polonézy, totiž: od 3. května Kosciuszkův a Oginského, první dva nápěvy jsou s doprovázením kobosu (piana), avšak s francouz-

*) Užívající dissonancí na těžké době taktu, zdvojnásobní se účinek a důraz její, předně působením těžké doby a za druhé nelibozvučností intervallu samého.

skými slovy, polonéz Oginského však je, jak se v originalu nalezá.

Polonéz stal se oblíbeným tancem celého elegantního světa. Avšak tento krásný, vážený, ušlechtilý tanec dočkal se, jako vše na světě, svého úpadku a jeho místo zaujaly tance tráslavé, skákavé, divoké a vášnivé. Toliko v Polště vidíme, že se polonéz při každém kvase a při každé zábavě nejdříve tančí. Jeden velmi starý polonéz vydal pan A. Braun, ředitel orchestru divadelního ve Lvově, jenž prý více než 100 let stár jest. Může-li se souditi z rytin, na obálce se nacházejících, byl by to polonéz Paskův, nemylím-li se od r. 1660. Tolik o polonézech.

Velká část obyvatelů Haličských sestává z Krakovjanův. Lid tento se velmi liší od lidu Rusínského; neboť v jaké míře Rusínan je nezpěvný, v té míře Krakovjan je zpěvný. Krajina jejich je pahorní a lidé svou bodnější a veselejší. Místa jejich schůzek jest jako u Rusínů — krčma. Zde se pořádají své obecní i domácí záležitosti. V neděli po velkých službách Božích viděti lze všechny muže, an ku krčmě jako k úřadovně putují. Zde se shromáždují všichni muži staří a mladí a odbývají své záležitosti. Napotom přijdou i ženy mužův se svými dcerami a brzy na to zavzní z nějakého kouta několik tónů housle neb basičky, při nichž ještě mládež se baví a žertuje. Po ukončených přípitkách postaví se po páru mládež k tanci a tanec započne. Nejprvé se tančí polonéz se vši možnou kokerterii, při níž Krakovjan své tanečnice lichotí mnoho krásného ji povídaje. Po skončeném polonézu zahřmí nějaký dosti známý mazur, jenž tanečníkům po vážném polonézu trochu krev rozzechvěje. Když již vodka (kořalka) neb pivo a mazury tanečníkům krev rozehrály, počnou tančiti krakovjaky.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

Příspěvek k dějinám hudby podává redaktor.

(Pokračování.)

Flétna zhotovovala se napotom ze třech kusů, a sice: 1. z náhlavku, v němž se ústní dírka k foukání nacházela, 2. z dílu středního, v kterémž šest dírek navrtáno bylo a 3. z konce, jenž obsahoval dírku s klapkou. Jelikož ladění na všech místech nebylo stejné, myslelo se na to, jak by nástroj ku každému ladění schopným se stal a toho se docílilo následkem akustických zkušeností, že se náhlavek v rozličných délkách zhotovoval. Chtěl-li kdo nižší neb vyšší ladění, užil delšího neb kratšího náhlavku. Trom-

litz rozmnožil z té příčiny počet těchto náhlavků na sedm, jelikož roztahováním jednotlivých částí flétny, kterýmžto se časem vypomáhalo, nikdy úplná čistota tónů se nedosáhla. Avšak i střídáním středního dílu nezpůsobí se v každém případě úplné čistoty, a pročež bylo třeba na vydatnější prostředek mysleti. Téhož se dosáhlo zátkou (špuntem) čili š r o u b o v o u z á t k o u, kterouž Quanz r. 1726 vynalezl. Délkou času vzrostl počet klapek, nejobyčejnější flétny mají toliko na konci jedinou klapku pro tón dis neb es, kterouž také Quanz vynalezl; v novějších časech zhotovovaly se flétny s 7. neb 15. klapkami, by se dílem všech tónů chromatické škály, dílem větší čistoty a úplné stejnosti co do síly dosáhlo. Taktéž dočkaly se i ostatní části téhož nástroje rozličných oprav a nástroj tento jest obohacen mnohými podstatnými vynálezy, v nejnovějším čase znamenitým flétnistou Theobaldem Böhmem v Mnichově. Flétny zhotovují se z pušpanu neb ebenového a kokosního dřeva, avšak ještě dosud se dokonale nevypátralo, který z těchto tří druhů dřev nejlepší znících fléten poskytuje, ale za nynějších časů vidíváme nejvíce fléten z ebenového dřeva. Kromě obyčejné flétny, která se D-flétnou nazývá, jelikož její objem od jednoučárkovaného d, skrze všechny stupně diatonicko-chromatické škály až k tříčárkovanému a (solisté pískají ještě výše) sahá, máme též 1. tak zvanou milostnou flétnu (fr. d'amour vys flyt damúv kteráž o malou tercii níže sleží, 2. tercovou flétnu, jež o malou tercii vye; 3. kvartovou flétnu, která o kvartu výše, 4. oktavní flétnu neb pikolu (ital. flauto piccolo neb octavino), která v celou oktávu výše; 5. Es-flétnu která o malou nonu výše; 6. oktavo-tercovou flétnu, kteráž o decimu výše než obyčejně D-flétna leží; 7. G-flétnu neb Panaulon, již professor Bayer ve Vídni od Kocha zhotoviti dal, a která o celou kvintu níže leží; 8. C-flétnu, kteráž sahá od jednoučárkovaného c, až do tříčárkované oktavy. Všechny osm druhů fléten nerozeznává se od obyčejné D-flétny ničím jiným než velikostí, objemem a zvukem. Poměr zvuku a fléten těchto, je následující: D-flétny zní na flétně milostné jako b; na tercové flétně jako c; na kvartové flétně jako d; na oktavní flétně jako c; na Es-flétně jako f; na oktavo-tercové flétně jako g; na G-flétně (kteráž pomocí 15 klapek od malého g; až k čtyřčárkovanému c sahá) jako h; a na C-flétně jako a.

Co do charakteru vyluzuje jemný, lidskému hlasu příbuzný tón flétny krásné, čisté a milostné city a velká pohyblivost, jížto se flétna honosí, připouští velkou romantost ve figurách a passážích. Flétny hodí se tedy za nástroje koncertní i orchestralní. Zvuk středních tónů a výše nemá žádného ostře značeného zvláštního

výrazu. Dáť se užiti k melodiím neb akcentům rozličného charakteru, anižby dosáhl prosté veselosti hoboje neb ušlechtilé milostnosti, klarinetu. Přeje-li si kdo, by se žalostiplnému zpěvu neukojitelného skroušeného a oddaného výrazu dodalo, užije k tomu slabých středních tónů flétny zvláště v tóninách C- a D-moll. Jediný mistr toliko upotřebil této bledé barvitosti tónů: je to Gluck.

(Pokračování.)

Z Krakova.

Vzpomínka na Jos. Slavíka. — Oudové zdejší německé opery a kapelník Jahn. — Členové divadelního orchestru. — Herecká společnost Pfeiffera. — Hudba kostelní. — Kvartetta instrumentální a vokální. — Polská herecká společnost ze Lvova.

Ve Varšavě vycházející hudební časopis „Ruch muzyczny“ uveřejňuje listy věhlasného skladatele a pianisty polského Fred. Chopina, které tento po výjezdě svém z ciziny do Polsky psával. V jednom z těchto listů čteme následující vzpomínku, která svědčí, že i s naším nezapomenutelným Slavíkem známý byl.

„Víděň. V den nar. Páně. M. r. téhož času byl jsem u Bernardínů (ve Varšavě). Dnes sám jediný sedím doma, hryžu prstének a píšu.

Nejmilejší Jasiu!

„Vlastně vrátil jsem se od Slavíka, slavného houslisty Čecha, s kterým jsem se spřátelil. Po Paganinim posud nic podobného jsem neviděl, 96 not staccato běře na jedno tažení smyčcem („na jeden smyček“) atd. Ani to k víře podobné není. — U něho ustanovil jsem se na tom, že jak domů přijdu, zapláču na pianě adagio do variací na thema Beethovenovo, které pospolu pišeme; ale jeden krok na poštu, terou každodenně navštěvuji, jinak řídil výlev citů mých a slze, jež měly kanouti na klávesy, zrosily Tvůj list . . .“

Další část listu zaujímá vzpomínky věnované jakési „nešťastné lásce,“ jichžto bolestný ohlas právě ve všech jeho skladbách se ozývá. — Zdali ony variací ve skutky uvedeny jsou, není vědomo, bez pochyby zůstalo to jen pouze při projektu, když ani v Slavíkových ani v jeho pozůstalostech nic podobného nenalezeno. — Jest-li jsem měl příčinu v prvním svém dopisu zpívatí jeremiadu nad nepříznivým stavem zdejšího veřejného hudebnictví, musím tentokráte žalmy své tím hlasitěji počítí. Tehdáž měli jsme zde alespoň něm. zpěvohru, polské divadlo a několik vojenských kapel, jež dosti příjemných poskytovaly nám pochoutek hudebních; — nyní však i toho více není. Německá zpěvohra bývá zde jen na čas zimy zamluvená, a již okolo velkonoč-

ních svátků rozprchli se členové její do všech čtyř úhlů světa, kapelník p. Jahn i s manželkou svojí — nepatrnou to zpěvačkou — dostal se k divadlu do Prahy, vyzpíváný bassista Kunz tuším také tam se odebral, tenorista p. Riegl s manželkou, jenž byla zde velmi oblíbenou primadonnou, vyjeli do Solnohradu a mladý pěknými vlohami nadaný baritonista Heksch do Hamburku. Nevím, zdali řečený kapelník vynahradí Vám pana Nesvadbu — já o tom velice pochybuji a jsem toho domnění, že Vám tam nevyhuutelně potřebl kapelníka, jako byli pp. F. Škroup a Nesvadba, již tak pěkně i českému obecenstvu vyhověti dovedli — což se p. Jahnovi nepovede, ne snad vzhledem na jeho hudební schopnosti, ale hlavně proto, že jest pouhý Němec. — Členové divadelního orchestru, mezi kterými jest několik Čechů, uspořádali v posledním čase dvě hudební večerní zábavy v zahradě ostrostřelců, ale nenalezli žádného účastenství a odeberou se v krátce do lázni a sice nejprvé do Iwoniče a potom do Ščávnice. Polská divadelní společnost, jež málo má velkých talentů, a však velkého nacházela zde účastenství se strany polského obecenstva, odebrala se dne 15. května s ředitelem svým p. Pfeiffrem do Poznańska a nenavráti se až na podzim a vojenské hudební kapelly nastoupily s pluky svými pochod do krajů, kde citrony a pomeranče květou, ale po krásných nivách rozléhá se nyní v rozličných nářečích národů rakouských hrdínská píseň váleční. A tak Krakov pohroužil se v hlubokou tichost a jen z chrámů Božích každého večera přeplněných nábožným lidem slavnost májovou ke cti a chvále Rodičky Boží odbývajícím slyšeti vznešenou píseň při zvuku varhan:

Święty Boże,

Święty mocny,

Święty a nieśmiertelny

Zmiluj się nad namy.

Jest-li tedy dostane se nám nějaké hudební pochoutky, máme to děkovati jen zdejším ochotníkům. Na velký pátek provedli titěž ochotníci v kostele sv. Anny „Stabat mater“ a Pergolesa s instrumentací Alexe Lvova a v kostelíčku sv. Jana Křt. provedeno vokální „Miserere“ Häsera s průvodem fisharmoniky, a o svátcích velkonočních na zámku 3. mše Cherubini-ho a u Panny Marie Humlova mše do B-dur. — V kruzích rodných a přátelských často slýcháváme též kvartetta, a sice na smyčcové nástroje u ředitele c. k. stavitelství p. Schenkla, jako též i u profesora houslí při zdejší hudební škole p. Wojčikiewiče a vokální kvartetta pro mužské hlasy u pp. Ciechanowských a u rektora všechnice Jagiełłonské p. Dr. Mayera, kde mimo jiné skladby na míchané sbory provedeno též „Stabat mater“ Rossini-ho. — Končíce dovidáme se právě, že

sem má přibytí polská herecká společnost ze Lvova, jako též i členové tamější polské zpěvohry, jejížto ozdobou jest Krakovianka paní Majeranovská — byla by to příjemná a velevítaná oasa pro duchaprázdné žití Krakovanů a nepochybujeme o tom, že by takové podniknutí i ředitelům těchto společností nepatrnou přineslo kořist hmotnou.

Václav Dunder.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Konečně z bludných snění procitnuv otevřel oči a kolem se obzíral. V komnatě ticho, jen zdola hluk městský k němu se nesl. Světlo denní, hluk lidí na ulici, rachocení kočárů ho posléze úplně probudilo. Ještě se jednou poohlédl na místo, kde ona seděla a on před ní klečel, — pak odešel — se zlomeným srdcem!

Doma teprv přemítal o sobě, o ní a o všem co se mu přihodilo. Pocítoval, že hluboký zármutek v prsa jeho se vryl, jemuž nemožná bude odolati, že vešken budoucí život jeho ztracený jest a ztopen v jedinou myšlénku.

Avšak tato zajisté nejvyšší jest výhoda krásného umění, že pěstovatele svého povznese i nad žal, který ho šírá a zničuje, že ho podněcuje k výlevům rozchvěněného citu, kterýžto výlev jest mu spolu útěchou.

Zach neměl nyní žádného jiného zájmu životního než své tajemné hoře, své city a myšlénky, těm se oddal. Celé dny trávil v osamění, zamýšlen a zaduman. Chvillemi se péra chopil, a spůsoboval své nejkrásnější skladby, z nichž ač hluboké zanícení se jevílo, předce i mocnost nadaného a v okamžicích tvoření sebe ovládajícího ducha se nezapřela.

Skladbami těmito v krátkém čase vyrostla pověst jeho v hudebním světě na značnou výši a v Mohuči zvláště se dopířoval genius Zachův ode dne ke dni vyššího uznání a zvláště kníže Mohučský takovou přízní obsypával českého umělce, jakové se Zach u krajanů svých nikdy by byl nedopířil.

Avšak toto vše nezměnilo v ničem trudnomysl jeho. Netěšilo ho ani bezstarostné osobné postavení a příjemné okolnosti, ba ani sláva, kterouž požíval, nevyjasnila zkabonilé jeho čelo. Červ mu vyhlodával srdce a užíral kořeny jsoucnosti jeho. Hluboká melancholie se zmocnila veškeré jeho povahy.

Duševní síla Zacha opouštěla, neboť srdce jeho bylo raněno v nejtělejší své části; rozum, který bez toho už dávno byl obrazivosti citu pod-

léhal, téměř všecky vlády nad mladým tím mužem pozbyl.

I práce, která mu ve všech nepříjemnostech života nejpůsoblivější útěchou bývala i uměna jeho věrná družice a potěšitelka, přestávala mu nyní býti, čím jindy bývala.

Cokoliv započal, vše bylo jen zlomkovité, jako ztrhané a nejsa jasného myšlení schopen, nebyl s to i zdravé, ucelené myšlénky se uchopiti a s ní se zotaviti.

Láska jeho k hraběnce Angelině nebyla už tajemstvím jeho. Lidé jí přišli na stopu, a našlo se dosti dobrých přátel, jimž nešťastný ten poměr posloužil, neboť měli co vymýšleti, měli co vypravovati nebohému českému muzikantovi, a tím se stalo, že se po Mohuči nejpodivnější pověsti o Zachovi vypravovaly a i posměch jej neminul.

Zach málo kdy vycházel, šířaje se u vnitru duše úpěl, i tajený zármutek, mysl vždy jen kolem jednoho a to žalostného předmětu se otáčející, obrazivost vždy jen na jednom představu ulpělá, cit vždy jedním trpkým zpomněním zhořčen — neminul se i zhoubných výsledků na tělo umělcovo. Chřadnul vůčihledě, a tvářnost jeho nabyla rázu úplné nemoce.

Tu se nedalo ukryti, a lidé naň ukazovali, stranou si šeptali, aniž utajovali úsměch svůj, aby ho Zach byl nespozoroval. To však zajisté přispěti nemohlo k vyléčení uraženého srdce jeho, leč pohnulo to jím ještě více společnosti se vyhýbati a přišlo tak daleko, že posléze ani nevycházel, leč kde povinnost mu kázala.

Kníže Mohučský, muž jasný a umění hudebního velmi milovný, přál Zachovi velmi, rád ho při dvoře svém vidíval a se s ním bavil. Konečně ho pohřešiv tázal se po něm, a dvořeninové nemeškali vypravovati o všem co věděli, ba i více nežli pravda bylo. Kníže se toho ulekl. On viděl hlouběji a jasněji. Poslal pro Zacha. Ale Zach mezi tím už skutečně se roznemohl a nelze mu bylo z lože povstati.

„To nemůže tak zůstat!“ pravil kníže, a poslal k němu osobního lékaře.

Doktor Justus byl starý zkušený muž, který nejen léčení těla ale i duše rozuměl. Zpráva, kterouž kníže o Zachovi po první návštěvě podal, nebyla potěšitelná.

V tom člověku se chovají nesmírné poklady obrazivosti a citu, jichž kdyby plným proudem v umění svém používal, stal by se snad prvním hudebním skladatelem světa. Rozvaha mu v tom posud překážela.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 25. května dávala se „Giralda“ neb nová Psyche, romantická komická opera v 3 dějstvích, slova od Scribe, hudba od A. A d a m a. Ohsah je následující: Ve vísce blíže Santjago má se slaviti svatba mlynáře Ginesa se Giraldou, která za věno 1000 piastrů obdržela. Vše je připraveno. Krejčí přináší nový kabát pro mlynáře. Giralda přicházejíc vyzná Ginesovi, že ho nemiluje a že ho za manžela nechce, anto si ji toliko pro peníze béře. Mezi tím přijde dvořanín Don Jafet do vísky se zprávou, že sám královský dvůr přijede a v mlýně se pozdrží. Na to objeví se dvořanín Manoel, jenž Giraldu miluje. I dozví se, že kněz v kapli svatební párek očekává. Manoel uzavře smlouvu a nabídne mu 2000 piastrů, pakli mu nevěstu odstoupí, což také Gines učiní. Mlynář prepustě Manelovi svůj šat a klíč od mlýna odchází, co zatím Giralda s průvodem se přibližuje. Manoel pojma Giraldu za ruku, vede ji při soumraku do kaple k oltáři. S nechutí jde Giralda, domnívající se, že jí kráčí po boku Gines. Tu do vísky přijde král a královna, právě v tu dobu, když průvod svatební z kaple vychází. Královna táže se Giraldu, který muž je choť její. Zatím odstranil se Manoel a Gines objevil se opět. Giralda praví královně, že Gines je manžel její. Král vida Giraldu, oblíbí si ji, na to odebírají se všechny do mlýna (1. děj). Je čirá noc. Svatební hosté dlí v jizbě Ginesa. Manoel tam vkročí a velí mlynáři, by hosti rozpustil a sám se též odstranil. Tak se stane. Tu se objeví Giralda a pozná v neosvětleném pokoji po hlasu svého milence, jenž jí vyzná, že místo Ginesa s ní v kapli oddán byl, přitom udá jí heslo „Tajemství a láska,“ dle něhož ona jej pozná, však ona dychtí ho hned viděti, jde pro svítilnu, než tu vstoupí do jizby sám král. Giralda se lekne a upustí svítilnu. Král přikročí k ní a vydává se za muže jejího, Giralda nedůvěrujíc mu, ptá se ho na heslo. Král je v rozpacích, než Manoel pozná krále po hlase, přiblíží se k Giraldě, vyřkne heslo a je od ní poznán. Mezi tím přijde Don Jafet do tmavé komnaty a ucítiv tam lidi, skryje se ve vedlejším pokoji Giraldině. Náhle slyšet křik, že se královna blíží. Král i Manoel vedlejšími dveřmi uprchli z mlýna. Královna dozvěděvši se od Ginesa, že králi do mlýna lstně zavedenému nebezpečí hrozí, objeví se nyní ve mlýně a rozkáže vše prohlédat. Nikde nic, toliko pokoj Giraldu nebyl prohlédán. Giralda se vzpírá proti takému počínání. Tu vstoupí do pokoje král a Manoel. Královna vypravuje, co slyšela od Ginesa. Kdo ti to poručil ptal se král mlynáře? Choť mé paní, odvětil Gines, jenž se ve vedlejším pokoji ukrývá. Král dá otevřít dvěře, a z nich vykročí Don Jafet. I přizná se v ouzkostech, že je Giralda manželka jeho. Královna velí, by ji se svou choť do paláce následoval. (2. děj). Do královského paláce v St. Jagu přijde Gines a vypravuje královně, že milenec Giraldu vždy večer přicházel a se poznat nedal. V oné noci, když pokoj Giraldu byl prohlédán, slíbil Ginesovi 100 dukátů, aby ho vyvedl ze mlýna. Královna neví co má o tom soudit, táže se, zdaž to nebyl Jafet. Nyní povstane hádka kdo by to byl. Král i Manoel dají po straně Ginesovi každý 100 dukátů, aby je neprozradil a královna se nemůže ničehož dozvědět. Královna odejde, co zatím král

s Manoem Giraldu navštíví. Manoel se musí v koutku posadit a král s ní žertuje. Zde teprv pozná Giralda v Manoeli choť svého. V okamžiku, když jí král dává políbení, vstoupí královna. A tu se teprv vyjeví, že Manoel je skutečně manžel Giraldu, a že král políbením svazek jejich ztvrtil. Královna byvši oklamána odpustí manželům, že se tajně zasnoubili a podpíše se na listinu svatební. Tím se ukončí děj opery této. Pikantní tato opera která se r. 1850 v Paříži ponejprv dávala, byla i v Praze před několika lety provozována. Hudba Adamová je svěží, lehoučká, snadná a žádá méně pozornosti než co práce stála. Rhythmy jsou něžně známkovány, orchestrace přirozena, avšak melodiím schází časem charakteru a novosti. Provedení opery nevyhovělo přísným požadavkům, čehož ještě nezkušený kapelník Jahn vinu nese.

— Koncert Žofínské akademie dne 19. května došel hojně návštěvy a dosti příznivého výsledku. Ze všech čísel účinkoval nejmocněji Händlovův konečný sbor z oratoria „Mesiáš“ a Mendelssohnův žalm „Wie der Hirsch schreit nach frischem Wasser,“ které s velkou obezřetností provedeny byly. Zajímavé číslo byla též „Vánoční kantata“ od Ed. Tauwitzze, v nížto také pan Strakatý co solista spoluúčinkoval. Skladba tato chová sice v sobě mnoho upomínek na Mozarta než proto pro všecko dlužno ji zdářílou nazvati. Slečna Jelínková zpívala arii z Mozarta dosti správně, avšak síly její nedozrály dosud na tuto těžkou úlohu. Slabého výsledku docílila slečna Čechová, která capriccio od Mendelssohna s průvodem orchestru přednášela. Pianistka tato hrála sice skladbu velmi velkou obratností, avšak bez ducha a bez citu. Ředitel pan Kolečovský rozvinul v koncertu tomto veškerou obezřetost a zasluhuje všestranného uznání. Že koncert tak skvěle nevypadl, jak by žádoueno bylo, není vinou ředitelovou, nýbrž tím jest vinna jednota Žofínské akademie sama. Přejet si mnoho koncertů a nepomyslí, že se zmaří zkouškami mnoho času, jenž by se na důkladné systematické vyučování ve zpěvu vynaložiti měl.

— Dne 29. května odbývala jednota ku „zvelebení hudebního umění“ u předsedy pana hr. Nostice své sezení. Program obsahoval následující punkty: 1. Přednes správného řízení. 2. Volba 4 ředitelských oudů na místo dle statut odstouplých pánů Dra. Ambrose, Dra. Helmingera, rytíře Obentrauta a svobodného pána z Zessnerů. 3. Volba účetních revisorů. 4. Zpráva předsedy by se a) zúčastnil spolek na zřízení kóru dobrovolníků, b) by přebytek se daroval fondu jubilejní slavnosti a c) by se věnovala částka na Kittlovo nadání.

— Nedávno vyšly u A. Rennu v Praze „Básně“ od A. Heyduka, které všem pánům skladatelům vřele doporučujeme. Pan Heyduk osvědčil ve svých básních velký talent lyrický, pěkný vzlet a zdravý, nelíčený cit. Básně rozpadají se na „cigánské melodie, písně a básně smíšené,“ z nichžto 2 poslední oddíly mnohým klenotem se honosí. Vynecháním několika básniček v prvním oddílu získala by mnoho sbírka básní páně Heydukových. Cena básní je levná, stojí 80 kr. rak. č.

— Pan Dr. A. V. Ambros odebral se do Lipska k 50leté slavnosti „Lipských hudebních novin,“ jižto Dr.

Brendl a Kahut uspořádali. Pan Ambros bude při této příležitosti míti řeč hudby se týkající.

— V Kanálské zahradě odbývala se v neděli dne 29. odpoledne zvláštní zábava. Místo obyčejné vojenské hudby získal si hostinský sbor mladých zpěváků, kteří tam 5 českých a 5 německých sborů přednášeli. Nejvíce líbily se sbory „Vše jen ku chvále“ od Jelena, „Má otčina“ od Slavíka, „Píseň při draní“ od Horáka a „Quodlibet“ z národních písní, jenž na všestranné přání opakován býti musel. Provedení bylo velmi přesné a správné i došlo od přečetného obecenstva pochvaly. Bylo by žádoucí, by takových zábav více uspořádáno bylo.

— Mužský zpěvácký spolek pod vedením p. E. Tauwitze uspořádal dne 21. května v sále konviktském první svou produkci. Předneseno bylo 7 německých a dvě českých sborů. Plesej vlasti!

— Naučného slovníka od p. Dra. F. L. Riegera, vyjde tento týden sešit druhý sahající od Aggregat až Alfons. Obsahuje mimo mnohé hudební theoretické články, životopisy hudebních umělců.

(V. D.) Z Kiova. Píše se z tohoto města Varšavskému „Ruchu muzycznemu“, že letošní kontrakty (v únoru) co do návštěvy hudebních umělců poněkud očekávání tamějších milovníků hudby zavedly — neb očekáváno tam Vieuxtempse, rodinu Nerudů a Servaise — leč nadarmo. Přibyli tam jenom houslisté Ernest Nesvadba, Steingraber a Niels Mühlmann, potom zpěváci: Jos. i Diomiro Pocezi, cellista J. Steffens a pianisté Nöstelberger, Feldau i Jos. Winiawski. Mimo to dával tam tři hudební večery výtečný orchestr knížete Lopuchina z Korsuně záležející ze 40 členů pod vedením kapelníka A. Pfeiffra, kterýž i některé útvory Wagnerovy (ouverturu k operě Rienzi) provozoval. Dává tam též posud divadelní představení kočující společnost herců polských pod ředitelstvím F. Borkowského, která již i polskou operetku „Zámek na Czorsztynie“, útvor K. Kurpinského, provozovala.

z Ruchu muz.

London. Dne 15. června bude se dávat v italské operě nová nedávno v Paříži provozovaná opera „Le pardon de Ploermel“ (Pouť do Ploermelu) od Meyerbeera, k nížto místo dialogů recitativy napsal.

Ze Lvova s koncem měsíce dubna. Město naše v tomto novém roku mnoho čítá novostí v žití hudebním. Máme zde polskou zpěvohru, koncerty, večery hudební — slovem panuje zde dosti čilý ruch hudební. Zvláště však zdejší hudební jednota „Towarzystwo muzyczne“ chvalně sobě počíná pod vedením nového ředitele svého p. Mikuli, výtečného to žáka záhy zesnulého pianisty Chopina, jenž stav se ředitelem především obrátil zřetel svůj ku školám při řečené Jednotě založeným — a že se okázal nedostatek schopných učitelů, nejprve o takové se postaral. A tak máme nyní učitele zpěvu p. Jirího Sailerera (z Mnichova), za učitele houslí povoláno p. Mieczysława Starzewského (z Tarnova v Haliči), první odměnou ozdobeného žáka konservatorium vídeňského, a o theorii hudby přednáší řečený pan ředitel sám. V krátce

bude prý ještě zřízena škola varhaníků a generálního bassu. Mimo o vzdělávání a nauku hudby pečuje též Jednota hudební o to, aby nás seznamovala s útvory výtečných kompozitorů jak dávnějších tak též i novějších, což se děje na večerech, jakých letošní zimy šest zřízeno a na kterých slyšeli jsme čtyry symfonie. Haydna do G-dur, Rebera (čtvrtou) Beethovena (pátou do G-dur) a symfonii Stanislawu Dunieckého — první to skladbu tohoto mladistvého avšak neobyčejnými vlohami nadaného skladatele — potom ouvertury: Glucka k Ifigenii v Aulis, Beethovena k Prometeusovy a Mozarta k Don Juanovi — posléze sbory: z Zřícenin Atenských, sbor Vězňů z Fidelio, z Judáše Machab., Haendla i. j. Ve hře solové dílem na těchto večerech dílem v zvláštních koncertech vystoupili umělcové: Ernesti s hrou na pianě, a Serwaczynski, Biernacki a Szpakowski na houslích. Největší však sensací ve zdejších světe hudebním vzbudil výtečný cellista Servais, kteréhož „Dalibor“ vším právem „králem svého nástroje“ nazval. Jak se oblíbení v hudbě v našem městě rozširuje, lze poznati z toho, že málo jest již domů, z kterých nebylo by slyšeli zpěv, zvuky piana aneb jiného hudebního nástroje, ano i na veřejných procházkách (na vysokém zámku — v hájku na Pohulance a v Železné Vodě) za pěkných večerů jarních často zavznívají čtverohlasné zpěvy ruské neb polské. A že toto oblíbení v hudbě na obchod v hudebninách a v hudebních nástrojích vůbec též velký vplyv již vyvinuje, svědčí znamenitý počet skladů notových jako též i pianových, kterých Lvov nyní osmero čítá. — Dne 20. května byla provozována ve Lvovském divadle nová zpěvohra polska pod názvem: „Koryla“, kterouž složil mladý tamější hudebník Stanislaw Dumecki. Lvovští znatelé hudby přijali tento úkaz s velkou pochvalou i prohlásili se vesměs, že kompozitor má výborný vkus i že dokázal, že jest znátele všech efektů hudby dramatické. Nejvíce líbila se píseň „W palacach zlocistych chlód wieje“, v kterém vyznačila se paní Majeranowska v úkole Koryly a dvojzpěvu mezi Korylou a Fabiusem. Vůbec se bere skladatelovi za zlé, že k prvnímu svému dílu tohoto druhu nevybral si předmět polský, nýbrž cizí, jestli mu scházelo na libretě s jednáním domácím, nechť prý by se byl ohrátil do Varšavy, kde spisovatelé tak rka zasypují skladatele libretami. — Zde vyšla litografovaná podobizna polské zpěvačky paní Majeranowské dle olejového od věhlásného malíře Rajchana malovaného obrazu nákladem jejích ctitelů. „z Ruchu muzycz.“

Štětín. Dr. K. Löwe složil novou operu „Emmy“, jejížto text dle Walter Scottova románu „Kenilworth“ zpracován jest.

(V. D.) Z Varšavy. V posledních dnech měsíce února zřídili v Varšavě spojenými silami velký koncert, i to na rozloučenou s hudební rodinou Nerudů pp. Solowski, kitarista Colassanti, umělec na ofkleidč, paní Gomez-Wolowska, výtečná zpěvačka i rodina Nerudů: Vilemína a Marie na houslích a jich mladší bratr na violoncelli. Dle „Ruchu muzycznego“ provozováno v velkém divadle Varšavském letošního roku následující zpěvohry: Martu, Zidovku, Nápoj lásky, Lazebníka Sevilského, v překladě polském jakož i původní opery polské Moninszki: Halku a Flisa a novou operetku Oskara Kolberga, chvalně známého sběratele národních písní polských pod názvem

„Král pastýřů. Operetka Offenbacha „Svatba při svítlnách“ též tam nalezla velké obliby. — Zde se činí přípravy k provedení oratoria Mendelsohna - Bartholdyho „Paulus.“

Víděň. První nová opera italské saisony „Elise Valasco,“ slova od Piave, hudba od Pacciniho nedosáhla příznivého výsledku. Je v ní mnoho reminiscencí z opery „Safo“ od téhož skladatele a vplyv hudby Verdiovy.

Nové hudebniny. Nákladem Roberta Veita v Praze vyšly dnes dvě skladby od nadaného Fr. Pivody „Osmero písní“ pro jeden hlas s průvodem piana jest titul první skladby jejížto dedikací Jeho Osvícenost knížecí p. Rudolf z Thurn-Taxisu přijal. Písně tyto jsou následující: 1. Jako krajina nebeská. 2. Oumysl české děvy. 3. Na výsosti hvězdy svítí. 4. Aj čo by bola drobná jatelinka (národní to nápěv Slováků). 5. Ukolebavka. 6. Srdce ztracené. 7. Růžinky stesk. 8. Kažáča kolybelnaja pěsnja. Písně p. Pivody vynikají krásnými v duchu národních písní složenými nápěvy vřelostí a hlubokostí citů a pěkným provedením. Půltřetí archový sesit tento stojí toliko 1 zl. 32 kr. r. č. Neméně zajímavá je druhá skladba pana Pivody totiž transcripce na píseň „Kde domov můj“ pro piano, ježto naší dramatické umělkyni p. Anně Kolárové věnována jest. Skladba tato majíc za základ Škroupovu světoznámou píseň, je obratně zosnována a velmi zdařile provedena. Hodíť se pro dospělejší hráče, kteří přednesou-li ji s elegancí a správností šťastného výsledku se neminou. Cena je levná, 81 kr. r. č.

Nové hudebniny. Ve Vídni vyšel nedávno od A. Müllera pochod pod jmenem „Vom Kriegsschauplatze“ (Z bojiště), na jehožto titulním listu se obezřetně vyvedená mapa italského bojiště nachází.

Směs.

Colassanti, umělec na ofikleidě a kocour. Colassanti, první a posud jediuy umělec na ofikleidě, nežli se začal evičit na tomto ohromném hudebním nástroji, byl již znamenitým umělcem na foukacích nástrojích, totiž na klarinetě a na polnici. Nejdivnější věcí jest však to, že se sám u sebe učil avšak ne bez přísného pokroku svého svědka. Walter Scot mnoho si zakládal co do svých pověstí na kritice své kucharky. Colassanti zase radil se s kocourem. Sám o tom vypravuje a jemu samému snad lze uvěřiti? A bylo prý to následovně. Bydle před několika lety na podstřeší a pracuje jako každý, co snází se vyniknouti nad mírnost, spozoroval, že má na střeše pilného poslouchače, a to byl černý kocour. Kdykoliv začal se evičiti na klarinetě aneb na polnici, na kterých znamenité byl již učinil pokroky, kocour poslouchával s velkou pozorností, jak se však umělec chopil ofikleidy, hned utíkal — jak to i my utíkáme, když kocouři své romance aneb nocturna prozpěvovati začnou. Colassanti — jak tvrdí — ustanovil se na tom

stůj co stůj kocourovo zalíbení si zasloužiti a jak začal ofikleidu tresovat, tak dokázal své, neb kocour vždy déle snášel ofikleidu a posléze ráději ji míval nežli klarinet. „Nyní půjdu dávat koncerty,“ řekl Colassanti. A že i lidé s kocourem souhlasejí, dokázalo výborným hudebním vkusem obdařené a vzdělané obecenstvo Varšavské, kde jeho koncerty z četné těšily se návštěvy a nezadlouho zajisté i jiná velká města uznají Colassantiho za umělce. „Ruch muzyczny“ Varšavský píše o tomto umělci, že v zběhlosti na nástroji svém tak daleko dospěl, že nejenom adagia a cantabila srdcejemně přednáseti dovede, ale že i pověstný karneval benátský až k úžasu pěkně vykonuje. V. D.

Aesthetický význam tóniny H-dur. Zvuky v H-dur oznamující divé vášně zdají se býti složené z křiklavých barev. Tónina tato dá se porovnatí s jasnou barvou ohně a s hořící žlutinou; avšak ze zvuků její mluví hněv, vzteklost, žárlivost, šílenost, zoufání a každá tíseň srdce, nikoliv však lehkovážná, bezuzdná posvícenská radost, která jako divoký přival kal vši sprostoty odplaví.

Aesthetický význam tóniny H-moll. Z tóniny té zaznívá tón tipělivosti, tichého očekávání osudu a odevzdání se do vůle Boží. Jeho nárek je jemný, nedá se nikdy do urážlivého reptání a skučení. Pročež neznáme nic jímavějšího než zbožný žalozpěv v H-moll, jenž v nevýslovné zanícení uvede k nebi obrácenou duši, moduluje-li na patričním místě dominantou fis v oklamném závěrku (Trugschluss) do jemně ukončujícího G-dur. Zvláště rádnou užívati této tóniny při pozvolných, velebných, něžných a vážných kusech, jako snad při choralech.

Oprava. Na stránce 114, v článku „O vyučování na piano“ má státi místo: „Zvětšené intervally projevují jakousi tíseň“ atd. „Zmenšené intervally projevují jakousi tíseň“ atd.

Dur a moll.

(B e n d a). Benda miloval vroucně svou paní a nebyl téměř k utěšení, když mu zemřela. Právě když v rakvi vystavena byla, napadne Bendovi, by jednu svou kostelní skladbu ukončil. Mezi práci přijde jeho služka a prosí ho o peníze, by několik lahví vína pro nosiče mrtvoly koupila. Benda prudce odvětil: „Vždyť víš, že se s těmi pletky neobírám, jdi k paní a ona ti dá peníze.“

Listárna. Panu V. D. v Krakově. Srdečné díky. Takové výňatky jsou nám velmi vítány. — Důstojnému p. R. v N. M. Písně té nelze nám užiti, přičiníme se však, by ji někdo jiný vydal. — P. L. v K. Takový spisek vyšel nedávno pod titulem „Nezabudky,“ dar našim pannám od Honoraty z Wiśniowských Zapové. Je to velmi krásná a pro krásné pohlaví velmi užitečná kniha, která by žádné dívce chyběti neměla. Stojí 80 kr. rak. čísla a lze ji ve všech kněhkupectvích dostati.